

проаналізувати зміни у законодавстві України, які відбулись останнім часом, проблеми створення механізму їх належної та ефективної реалізації. Убачається необхідним вивчення досвіду європейських держав із вищезазначених питань та розроблення відповідних пропозицій.

УДК 237.8 (043.2)

Гусар О.А., к.ю.н.,
Коваль І.О., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПОНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ АВІАЦІЇ

Безпека людини є незаперечною цінністю кожної держави. Конституція України в ч. 1 ст. 3 проголошує людину, її життя і здоров'я, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [1].

Сьогодні важливою є проблема гарантування авіаційної безпеки в Україні та світі. Проблема безпеки польотів виникла разом із першими польотами людини на літальному апараті. У наш час важливим є поняття безпеки авіації. Законодавець пропонує таке визначення поняття «безпека авіації» у Повітряному Кодексі України – «стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийняттого рівня у результаті безперервного процесу визначення рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки» [2]. Як бачимо, інформаційна безпека є складовою безпеки авіації загалом, адже в Україні, як і у всьому світі, відбувається стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій, його вплив на всі сфери життєдіяльності суспільства постійно зростає.

У зв'язку з масовою комп'ютеризацією інформаційних процесів у системі управління повітряним рухом, збільшенням цінності і значущості інформаційних ресурсів особливу гостроту приймає проблема надійного захисту інформації, циркулюючої в критично важливих системах управління, тобто попередження її спотворення і знищення, несанкціонованої модифікації, зловмисного отримання і використання [3, с. 89]. Про серйозність проблеми можна стверджувати виходячи з того, що одна людина, яка має доступ до

автоматизованих систем управління повітряним рухом, за незначний час (трохи більше 10 хвилин) в змозі повністю паралізувати великий аеропорт.

Під безпекою інформації розуміється такий стан її захищеності, який забезпечує відсутність недопустимого ризику нанесення шкоди від несанкціонованого її розголошення, витоку, модифікації або знищення. У ряді випадків особливе значення має недопущення несанкціонованої модифікації або знищення інформації [4, с. 24].

Інформаційна безпека загалом, а в авіації зокрема може розглядатися у широкому і вузькому розумінні. У вузькому – як безпека інформації, у широкому – це стан захищеності як від загроз безпеки інформації, так і від загроз нанесення шкоди інформаційним технологіям.

Під інформаційною безпекою авіації слід розуміти захищеність інформації (в першу чергу в авіаційних телекомунікаційних системах) від незаконного доступу й використання. В такому розумінні інформаційну безпеку авіації є складовою авіаційної безпеки, оскільки акти незаконного доступу й використання інформації в авіаційних телекомунікаційних системах, якщо вони посягають на нормальну і безпечну діяльність авіації і авіаційних об'єктів і загрожують чи можуть загрожувати безпеці польотів, життю чи здоров'ю людей, власності тощо, керуючись ч. 2 ст. 72 ПК України, треба розглядати як акти незаконного втручання в діяльність авіації.

Окремо виділяють безпеку програмного забезпечення авіаційних систем, під якою розуміють принципово інше явище, ніж безпека інформаційна. Безпека програмного забезпечення авіаційних систем розглядається не як захищеність програмного забезпечення від зовнішніх загроз, а як його внутрішня властивість бути безпечним в першу чергу для польотів. У такому тлумаченні безпеку програмного забезпечення авіаційних систем треба вважати складовою безпеки польотів, оскільки безпека програмного забезпечення є необхідною умовою здатності авіаційного транспорту виконувати польоти без загрози для життя і здоров'я людей [5, с. 396].

Суб'єктами відношень у галузі забезпечення інформаційної безпеки в цивільній авіації є державні органи влади й управління, юридичні особи всіх форм власності, фізичні особи, а також іноземні держави та їх органи, іноземні громадяни та групи громадян.

Забезпечення інформаційної безпеки авіації можна визначити як результат комплексної діяльності по створенню системи виявлення, відвертання і захисту від небезпек, загрозливих її структурі,

ресурсам і діяльності в цілому. Система забезпечення інформаційної безпеки в цивільній авіації включає, адміністративну, цивільну та програмно-технічну підсистеми. У рамках кожної з них реалізується низка заходів по боротьбі із загрозами внутрішнього і зовнішнього характеру.

Програмні заходи забезпечення безпеки польотів при інформаційному обслуговуванні повітряного руху спрямовані на управління процесом створення і вдосконалення інформаційної системи з метою зменшення чинників ризику для досягнення встановлених державою прийнятних рівнів безпеки. Ці заходи повинні здійснюватися на усіх етапах життєвого циклу системи: від розробки і проектування її компонентів до сертифікації, впровадження і експлуатації усієї системи в цілому. Сьогодні система інформаційної безпеки включає сім блоків, що відповідають основним її категоріям і поняттям. До них відносяться: правове забезпечення інформаційної безпеки; концепцію та стратегію національної безпеки; національні інтереси у сфері інформатизації; загрози у інформаційній сфері; ризики інформаційної безпеки; чинники інформаційної безпеки; організаційну структуру інформаційної безпеки [6, с. 58].

Із вищенаведеного можна зробити висновок, що інформаційна безпека, як елемент авіаційної безпеки є важливою складовою авіації, адже з стрімким зростанням ролі новітніх технологій питання захисту автоматизованих систем виступає на перший план. Державні органи та приватні підприємства повинні вживати усі необхідні заходи задля забезпечення інформаційної безпеки авіації.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Повітряний кодекс України: Закон України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49. Ст. 536.
3. Киселев В.Д., Есиков О.В. Защита информации в системах ее передачи и обработки. Москва: Солид, 2011. 202 с.
4. Василюк В.Я. Інформаційна безпека держави: курс лекцій. Київ: КНТ, Вид. дім «Скіф», 2008. 136 с.
5. Бабак В.П., Харченко В.П., Максимов В.О. Безпека авіації. Київ: Техніка, 2004. 584 с.
6. Балыбердин В.А., Белевцев А.М. Оптимизация информационных процессов в автоматизированных системах с распределенной обработкой данных. Москва: Технология, 2002. 232 с.